



Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 23ης Ιανουαρίου 2014*

«Οδηγία 2001/29/ΕΚ — Δικαίωμα του δημιουργού και συγγενικά δικαιώματα στην κοινωνία της πληροφορίας — Έννοια των “τεχνολογικών μέτρων” — Μηχανισμός προστασίας — Συσκευή και προστατευόμενα συμπληρωματικά προϊόντα — Παρόμοιες συσκευές, προϊόντα και συμπληρωματικά στοιχεία που προέρχονται από άλλες επιχειρήσεις — Αποκλεισμός διαλειτουργικότητας μεταξύ των ανωτέρω — Έκταση των τεχνολογικών μέτρων — Σημασία αυτής»

Στην υπόθεση C-355/12,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunale di Milano (Ιταλία) με απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2011, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 26 Ιουλίου 2012, στο πλαίσιο της δίκης

Nintendo Co. Ltd,

Nintendo of America Inc.,

Nintendo of Europe GmbH

κατά

PC Box Srl,

9Net Srl,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen, πρόεδρο τμήματος, K. Lenaerts, αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου, που μετέχει στη σύνθεση ως δικαστής του τέταρτου τμήματος, M. Safjan (εισηγητή), J. Malenovský και A. Prechal, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston

γραμματέας: A. Impellizzeri, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 30ής Μαΐου 2013,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- οι Nintendo Co. Ltd, Nintendo of America Inc. και Nintendo of Europe GmbH, εκπροσωπούμενες από τους M. Howe, QC, L. Lane, barrister, R. Black, C. Thomas και D. Nickless, solicitors, καθώς και G. Mondini και G. Bonelli, avvocati,
- η PC Box Srl, εκπροσωπούμενη από τους S. Guerra, C. Benelli και S. Fattorini, avvocati,
- η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους B. Majczyna και M. Szpunar,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις E. Montaguti και J. Samnadda,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2013,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 6 της οδηγίας 2001/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (ΕΕ L 167, σ. 10).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ των Nintendo Co. Ltd, Nintendo of America Inc. και Nintendo of Europe GmbH (στο εξής, από κοινού: επιχειρήσεις Nintendo) και της PC Box Srl (στο εξής: PC Box), καθώς και της 9Net Srl (στο εξής: 9Net), σχετικά με την εμπορία, από την PC Box, «mod chips» και «game copiers» (στο εξής: οι συσκευές της PC Box) μέσω του ιστοτόπου τον οποίο διαχειρίζεται και φιλοξενεί η 9Net.

Το νομικό πλαίσιο

Το διεθνές δίκαιο

- 3 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, της Συμβάσεως για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων, που υπογράφηκε στη Βέρνη στις 9 Σεπτεμβρίου 1886 (Πράξη των Παρισίων της 24ης Ιουλίου 1971), ως έχει κατόπιν της τροποποίησής της της 28ης Σεπτεμβρίου 1979:

«Οι όροι “λογοτεχνικά και καλλιτεχνικά έργα” περιλαμβάνουν όλες τας παραγωγές λογοτεχνικής, επιστημονικής και καλλιτεχνικής φύσεως, οιοσδήποτε είναι ο τρόπος και η μορφή εκφράσεως [...]»

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2001/29

- 4 Οι αιτιολογικές σκέψεις 9 και 47 έως 50 της οδηγίας 2001/39 έχουν ως εξής:
 - «(9) Κάθε εναρμόνιση του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων πρέπει να βασίζεται σε υψηλό επίπεδο προστασίας, διότι τα εν λόγω δικαιώματα είναι ουσιώδη για την πνευματική δημιουργία. [...]

[...]

- (47) Οι τεχνολογικές εξελίξεις θα επιτρέπουν στους δικαιούχους να χρησιμοποιούν τεχνολογικά μέτρα για την παρεμπόδιση ή τον περιορισμό πράξεων που δεν επιτρέπονται από τους δικαιούχους κάθε δικαιώματος δημιουργού, συγγενικού δικαιώματος ή του δικαιώματος ειδικής φύσεως σε βάσεις δεδομένων. Υπάρχει εν τούτοις κίνδυνος άσκησης παράνομων δραστηριοτήτων που θα επιτρέπουν ή θα διευκολύνουν την εξουδετέρωση της τεχνολογικής προστασίας που παρέχουν τα μέτρα αυτά. Προκειμένου να αποφευχθεί η αποσπασματική λήψη νομοθετικών μέτρων που ενδέχεται να παρεμποδίσουν τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, χρειάζεται μια εναρμονισμένη έννομη προστασία έναντι της εξουδετέρωσης των αποτελεσματικών τεχνολογικών μέτρων και έναντι της παροχής συσκευών και προϊόντων ή υπηρεσιών προς το σκοπό αυτό.
- (48) Η εν λόγω έννομη προστασία πρέπει να αφορά τα τεχνολογικά μέτρα για τον αποτελεσματικό περιορισμό πράξεων που δεν επιτρέπονται από τους δικαιούχους κάθε δικαιώματος δημιουργού, συγγενικού δικαιώματος ή του δικαιώματος ειδικής φύσεως σε βάσεις δεδομένων, χωρίς ωστόσο να παρεμποδίζεται η εύρυθμη λειτουργία του ηλεκτρονικού εξοπλισμού και η τεχνολογική εξέλιξή του. Η έννομη προστασία δεν συνεπάγεται την υποχρέωση να σχεδιάζονται οι συσκευές, προϊόντα, συστατικά στοιχεία ή υπηρεσίες κατά τέτοιον τρόπο ώστε να αντιστοιχούν στα τεχνολογικά μέτρα, στο βαθμό που οι εν λόγω συσκευές, προϊόντα, συστατικά στοιχεία ή υπηρεσίες δεν εμπίπτουν κατ' άλλον τρόπο στην απαγόρευση του άρθρου 6. Η εν λόγω έννομη προστασία θα πρέπει να τηρεί την αρχή της αναλογικότητας και να μην απαγορεύει τις μεθόδους ή τις δραστηριότητες που έχουν εμπορικό σκοπό ή χρήση άλλη από την εξουδετέρωση της τεχνολογικής προστασίας. Ειδικότερα, η εν λόγω προστασία δεν θα πρέπει να εμποδίζει την έρευνα σχετικά με την κρυπτογράφηση.
- (49) Η έννομη προστασία των τεχνολογικών μέτρων δεν θίγει την εφαρμογή ενδεχόμενων εθνικών διατάξεων που ενδεχομένως απαγορεύουν την κατοχή από ιδιώτες, συσκευών, προϊόντων ή συστατικών στοιχείων για την εξουδετέρωση τεχνολογικών μέτρων.
- (50) Η εν λόγω εναρμονισμένη έννομη προστασία δεν εμποδίζει τις ειδικές διατάξεις σχετικά με την προστασία που παρέχεται δυνάμει της οδηγίας [2009/24/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, για τη νομική προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών (ΕΕ L 111, σ. 16)]. Συγκεκριμένα, δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται στην προστασία τεχνολογικών μέτρων που χρησιμοποιούνται σε σχέση με προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών, η οποία αποτελεί αποκλειστικό αντικείμενο της εν λόγω οδηγίας. Δεν θα πρέπει ούτε να απαγορεύει ούτε να εμποδίζει την ανάπτυξη ή χρησιμοποίηση τυχόν μέσων εξουδετέρωσης ενός τεχνολογικού μέτρου που είναι αναγκαίο για πράξεις οι οποίες αναλαμβάνονται βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 3, ή του άρθρου 6 της οδηγίας [2009/24]. Τα άρθρα 5 και 6 της εν λόγω οδηγίας καθορίζουν εξαιρέσεις από τα αποκλειστικά δικαιώματα που εφαρμόζονται στα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών.»

5 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2001/29 ορίζει τα εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία αφορά την νομική προστασία του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς, με ιδιαίτερη έμφαση στην κοινωνία της πληροφορίας.

2. Με εξαίρεση τις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 11, η παρούσα οδηγία ουδόλως θίγει τις ισχύουσες κοινοτικές διατάξεις σχετικά με:

α) τη νομική προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών,

[...]».

6 Το άρθρο 6, παράγραφοι 1 έως 3, της ανωτέρω οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη παρέχουν την κατάλληλη έννομη προστασία κατά της εξουδετέρωσης κάθε αποτελεσματικού τεχνολογικού μέτρου την οποία πραγματοποιεί κάποιος εν γνώσει του ή έχοντας βάσιμους λόγους που του επιτρέπουν να γνωρίζει ότι επιδιώκει αυτό το σκοπό.

2. Τα κράτη μέλη προβλέπουν την κατάλληλη έννομη προστασία κατά της κατασκευής, εισαγωγής, διανομής, πώλησης, εκμίσθωσης, διαφήμισης για πώληση ή εκμίσθωση, ή κατοχής για εμπορικούς σκοπούς, συσκευών, προϊόντων, συστατικών στοιχείων ή παροχής υπηρεσιών οι οποίες:

- α) αποτελούν αντικείμενο προώθησης, διαφήμισης ή εμπορίας, με σκοπό την εξουδετέρωση της προστασίας, ή
- β) πέρα από την εξουδετέρωση της προστασίας, έχουν εμπορικό σκοπό ή χρήση περιορισμένης σημασίας, ή
- γ) έχουν πρωτίστως σχεδιασθεί, παραχθεί, προσαρμοσθεί ή πραγματοποιηθεί για να επιτρέψουν ή να διευκολύνουν την εξουδετέρωση της προστασίας,

οιωνδήποτε αποτελεσματικών τεχνολογικών μέτρων.

3. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ως “τεχνολογικά μέτρα” νοείται κάθε τεχνολογία, μηχανισμός ή συστατικό στοιχείο που, με τον συνήθη τρόπο λειτουργίας του, αποσκοπεί στο να εμποδίσει ή να περιορίσει πράξεις, σε σχέση με έργα ή άλλα προστατευόμενα αντικείμενα, μη επιτραπείσες από τον δικαιούχο οποιουδήποτε δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας ή συγγενικού δικαιώματος, όπως ορίζεται από το νόμο ή το δικαίωμα ειδικής φύσεως που προβλέπεται στο κεφάλαιο III της οδηγίας 96/9/ΕΚ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 1996, σχετικά με τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων (ΕΕ L 77, σ. 20)]. Τα τεχνολογικά μέτρα θεωρούνται “αποτελεσματικά” όταν η χρήση του προστατευόμενου έργου ή άλλου προστατευόμενου αντικειμένου ελέγχεται από τους δικαιούχους μέσω της εφαρμογής διαδικασίας ελέγχου της πρόσβασης ή προστασίας, όπως κρυπτογράφησης, διατάραξης της μετάδοσης ή άλλης μετατροπής του έργου ή άλλου προστατευόμενου αντικειμένου, ή προστατευτικού μηχανισμού ελέγχου της αντιγραφής, ο οποίος επιτυγχάνει το στόχο της προστασίας.»

Η οδηγία 2009/24

7 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/24 ορίζει τα εξής:

«Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας, τα κράτη μέλη προστατεύουν τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών με δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας σαν λογοτεχνικά έργα κατά την έννοια της σύμβασης της Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων [...]. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ο όρος “προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών” περιλαμβάνει και το προπαρασκευαστικό υλικό σχεδιασμού τους.»

Το ιταλικό δίκαιο

8 Κατά το άρθρο 102 quarter του νόμου 633, για την προστασία των δικαιωμάτων του δημιουργού και άλλων συγγενικών δικαιωμάτων (legge n. 633 — Protezione del diritto d'autore e di altri diritti connessi al suo esercizio), της 22ας Απριλίου 1941 (*GURI* αριθ. 166, της 16ης Ιουλίου 1941), όπως τροποποιήθηκε από το νομοθετικό διάταγμα 68, περί μεταφοράς της οδηγίας 2001/29/ΕΚ για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (decreto legislativo n. 68 — Attuazione della direttiva 2001/29/CE

sull'armonizzazione di taluni aspetti del diritto d'autore e dei diritti connessi nella società dell'informazione), της 9ης Απριλίου 2003 (τακτικό συμπλήρωμα στην *GURI* αριθ. 87, της 14ης Απριλίου 2003):

«1. Οι κάτοχοι δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, συγγενικών δικαιωμάτων καθώς και του δικαιώματος του άρθρου 102 bis, παράγραφος 3 [που αφορά τις βάσεις δεδομένων], μπορούν να εφαρμόσουν στα προστατευόμενα έργα αποτελεσματικά τεχνολογικά μέτρα προστασίας, τα οποία περιλαμβάνουν κάθε τεχνολογία, μηχανισμό και συστατικό στοιχείο το οποίο με τον συνήθη τρόπο λειτουργίας του προορίζεται στο να εμποδίσει ή να περιορίσει πράξεις μη επιτραπείσες από τον δικαιούχο του δικαιώματος.

2. Τα τεχνολογικά μέτρα προστασίας θεωρούνται αποτελεσματικά, όταν η χρήση του προστατευόμενου έργου ή αντικειμένου ελέγχεται από τους δικαιούχους μέσω της εφαρμογής διαδικασίας ελέγχου της προσβάσεως ή προστασίας, όπως κρυπτογραφήσεως, παρεμβολής παρασίτων ή άλλης μετατροπής του προστατευόμενου έργου ή αντικειμένου ή αν η χρήση αυτή περιορίζεται μέσω ενός μηχανισμού ελέγχου της αντιγραφής ο οποίος επιτυγχάνει τον στόχο της προστασίας.

3. Το παρόν άρθρο δεν θίγει την εφαρμογή των διατάξεων που αφορούν τα προγράμματα ηλεκτρονικού υπολογιστή, στα οποία γίνεται αναφορά στον τίτλο I, κεφάλαιο IV, μέρος VI.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 9 Οι επιχειρήσεις Nintendo, μέλη ενός ομίλου δημιουργίας και παραγωγής βιντεοπαιχνιδιών, διαθέτουν στο εμπόριο δύο είδη προϊόντων για τα παιχνίδια αυτά, ήτοι φορητά συστήματα, τις κονσόλες «DS», και συστήματα παιχνιδιού με σταθερή κονσόλα, τις κονσόλες «Wii».
- 10 Οι επιχειρήσεις Nintendo εφάρμοσαν τεχνολογικά μέτρα, συνιστάμενα σε σύστημα αναγνώρισεως εγκατεστημένο στις κονσόλες, καθώς και κρυπτογραφημένο κωδικό στο υλικό μέσο στο οποίο εγγράφονται τα βιντεοπαιχνίδια που προστατεύονται από δικαίωμα του δημιουργού. Τα μέτρα αυτά έχουν ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση της χρήσεως παρανόμων αντιγράφων βιντεοπαιχνιδιών. Τα παιχνίδια που δεν διαθέτουν κωδικό δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε κανένα από τα δύο είδη των συσκευών που διαθέτουν στο εμπόριο οι επιχειρήσεις Nintendo.
- 11 Από την απόφαση περί παραπομπής συνάγεται επίσης ότι τα τεχνολογικά αυτά μέτρα δεν επιτρέπουν να χρησιμοποιηθούν στις κονσόλες τα προγράμματα, τα παιχνίδια και γενικά το περιεχόμενο πολυμέσων που δεν προέρχεται από τη Nintendo.
- 12 Οι επιχειρήσεις Nintendo εντόπισαν την ύπαρξη συσκευών της PC Box, οι οποίες μόλις εγκατασταθούν στην κονσόλα εξουδετερώνουν το σύστημα προστασίας που βρίσκεται στο «hardware» και επιτρέπουν τη χρήση παράνομων αντιγράφων βιντεοπαιχνιδιών.
- 13 Θεωρώντας ότι ο κύριος σκοπός των συσκευών της PC Box ήταν να εξουδετερώσουν και να παρακάμψουν τα τεχνολογικά μέτρα προστασίας των παιχνιδιών Nintendo, οι επιχειρήσεις Nintendo ενήγαγαν την PC Box και την 9Net ενώπιον του Tribunale di Milano.
- 14 Η PC Box διαθέτει στο εμπόριο τις αυθεντικές κονσόλες της Nintendo μαζί με ένα πρόσθετο «software», το οποίο αποτελείται από διάφορες εφαρμογές ανεξάρτητων παραγωγών, τις «homebrews», που έχουν δημιουργηθεί ειδικά για χρήση σε τέτοιες κονσόλες και για τη χρήση των οποίων απαιτείται η προηγούμενη εγκατάσταση των συσκευών της PC Box που απενεργοποιούν τον εγκατεστημένο μηχανισμό, ο οποίος αποτελεί το τεχνολογικό μέτρο προστασίας.

- 15 Κατά την άποψη της PC Box, ο πραγματικός σκοπός που επιδιώκουν οι επιχειρήσεις Nintendo είναι να παρεμποδίσουν τη χρήση ανεξάρτητου «software», το οποίο δεν αποτελεί παράνομο αντίγραφο βιντεοπαιχνιδιών αλλά προορίζεται να επιτρέψει να χρησιμοποιούνται στις κονσόλες αρχεία MP3, ταινίες και βίντεο, προκειμένου οι κονσόλες να αξιοποιούνται πλήρως.
- 16 Το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι η προστασία των βιντεοπαιχνιδιών δεν μπορεί να περιοριστεί στην προστασία που προβλέπεται για τα προγράμματα ηλεκτρονικού υπολογιστή. Συγκεκριμένα, μολονότι τα βιντεοπαιχνίδια λειτουργούν μέσω ενός προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, αυτό εκκινεί και εξελίσσεται βάσει μιας αφηγηματικής πορείας προκαθορισμένης από τους δημιουργούς των παιχνιδιών αυτών, με τρόπο ώστε να εμφανίζεται ένα σύνολο εικόνων και ήχων που διαθέτουν ορισμένη αυτοτέλεια.
- 17 Το ανωτέρω δικαστήριο διερωτάται αν η εφαρμογή τεχνολογικών μέτρων προστασίας όπως τα επίμαχα στην κύρια δίκη μέτρα που χρησιμοποίησε η Nintendo υπερβαίνει όσα προβλέπονται για τον σκοπό αυτό από το άρθρο 6 της οδηγίας 2001/29, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψης 48 της οδηγίας.
- 18 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunale di Milano αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Έχει το άρθρο 6 της οδηγίας [2001/29], ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 48 [της ίδιας οδηγίας], την έννοια ότι η εφαρμογή τεχνολογικών μέτρων προστασίας αφορώντων έργα ή αντικείμενα προστατευόμενα δυνάμει του δικαιώματος του δημιουργού δύναται να επεκταθεί και σε σύστημα το οποίο κατασκευάζει και εμπορεύεται επιχείρηση και στο hardware του οποίου έχει εγκατασταθεί συσκευή δυνάμενη να λειτουργήσει, εφόσον το προστατευόμενο έργο (βιντεοπαιχνίδι παραγόμενο από την εν λόγω επιχείρηση, αλλά και από τρίτους, δικαιούχους των προστατευόμενων έργων) ενσωματώνεται σε χωριστό υπόθεμα, με την ενεργοποίηση ενός κωδικού αναγνώρισης, ελλείψει του οποίου είναι αδύνατη η οπτική προβολή και η χρήση του εν λόγω έργου εντός του συγκεκριμένου συστήματος, οπότε πρόκειται για συσκευή εφοδιασμένη με μηχανισμό αποκλείοντα τη διαδραστικότητά της σε σχέση με άλλες συσκευές και άλλα προϊόντα τρίτων επιχειρήσεων;
- 2) Έχει το άρθρο 6 της οδηγίας [2001/29], ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 48 [της ίδιας οδηγίας], την έννοια ότι, αν και εφόσον απαιτείται να εκτιμηθεί κατά πόσον η χρήση ενός προϊόντος ή ενός συστατικού στοιχείου προοριζόμενου για την εξουδετέρωση τεχνολογικού μέτρου προστασίας κατισχύει άλλων σκοπών ή χρήσεων εμπορικής σημασίας, ο εθνικός δικαστής καλείται να λάβει υπόψη κριτήρια αξιολογήσεως δίδοντα έμφαση στην ιδιαίτερη χρήση για την οποία ο κάτοχος των δικαιωμάτων προορίζει το προϊόν στο οποίο εισάγεται το προστατευόμενο περιεχόμενο ή διαζευκτικώς ή σωρευτικώς ποσοτικά κριτήρια καλύπτοντα όλο το φάσμα των αντιπαραβαλλόμενων χρήσεων ή ποιοτικά κριτήρια αναγόμενα στη φύση και στη σπουδαιότητα των εν λόγω χρήσεων;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 19 Με τα ερωτήματά του, τα οποία επιβάλλεται να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν, καταρχάς, αν η οδηγία 2001/29 έχει την έννοια ότι τα «αποτελεσματικά τεχνολογικά μέτρα», κατά το άρθρο 6, παράγραφος 3 της ανωτέρω οδηγίας, περιλαμβάνουν τεχνολογικά μέτρα τα οποία συνίστανται, ιδίως, στην τοποθέτηση μηχανισμού αναγνώρισης όχι μόνο στο μέσο που περιλαμβάνει το προστατευόμενο έργο, όπως το βιντεοπαιχνίδι, προκειμένου να προστατευθεί από πράξεις που δεν επιτρέπονται από τον δικαιούχο δικαιώματος του δημιουργού, αλλά και στις φορητές συσκευές και τις κονσόλες που διασφαλίζουν την πρόσβαση στα παιχνίδια αυτά και τη χρήση τους.

- 20 Δεύτερον, το ανωτέρω δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, το Δικαστήριο βάσει ποιων κριτηρίων πρέπει να καθοριστεί η έκταση της έννομης προστασίας κατά της εξουδετέρωσης των αποτελεσματικών τεχνολογικών μέτρων, υπό την έννοια του άρθρου 6 της οδηγίας 2001/29. Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν είναι κρίσιμη, συναφώς, αφενός η ειδική χρήση για την οποία ο κάτοχος των δικαιωμάτων προορίζει το προϊόν στο οποίο εισάγεται το προστατευόμενο περιεχόμενο, όπως οι κονσόλες Nintendo, και αφετέρου η έκταση, η φύση και η σπουδαιότητα των χρήσεων των συσκευών, των προϊόντων και των συστατικών στοιχείων που μπορούν να εξουδετερώσουν τα ανωτέρω αποτελεσματικά μέσα, όπως οι συσκευές της PC Box.
- 21 Συναφώς, επισημαίνεται προκαταρκτικώς ότι η οδηγία 2001/29, όπως συνάγεται ιδίως από το άρθρο 1, παράγραφος 1, αφορά τη νομική προστασία του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των αποκλειστικών δικαιωμάτων των δημιουργών, όσον αφορά τα έργα τους. Έργα όπως τα προγράμματα ηλεκτρονικού υπολογιστή προστατεύονται από το δικαίωμα του δημιουργού μόνον αν είναι πρωτότυπα, υπό την έννοια ότι είναι αποτέλεσμα προσωπικής πνευματικής εργασίας του δημιουργού τους (βλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2009, C-5/08, Infopaq International, Συλλογή 2009, σ. I-6569, σκέψη 35).
- 22 Όσον αφορά τα τμήματα ενός έργου, διαπιστώνεται ότι από κανένα στοιχείο της οδηγίας 2001/29 δεν προκύπτει ότι τα τμήματα αυτά υπόκεινται σε διαφορετικό καθεστώς απ' ό,τι ολόκληρο το έργο. Επομένως, τα τμήματα ενός έργου προστατεύονται από το δικαίωμα του δημιουργού εφόσον μετέχουν, καθεαυτά, στην πρωτότυπη δημιουργία όλου του έργου (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Infopaq International, σκέψη 38).
- 23 Η διαπίστωση αυτή δεν αναιρείται από το γεγονός ότι η οδηγία 2009/24 συνιστά *lex specialis* σε σχέση με την οδηγία 2001/29 (βλ. απόφαση της 3ης Ιουλίου 2012, C-128/11, UsedSoft, σκέψη 56). Συγκεκριμένα, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/24, η προστασία που παρέχει η οδηγία αυτή περιορίζεται στα προγράμματα ηλεκτρονικού υπολογιστή. Όπως προκύπτει, όμως, από την απόφαση περί παραπομπής, τα βιντεοπαιχνίδια, όπως τα επίμαχα στην υπόθεση της κύριας δίκης, αποτελούν ένα σύνθετο υλικό που δεν περιλαμβάνει μόνο ένα πρόγραμμα ηλεκτρονικού υπολογιστή αλλά επίσης γραφικά και ηχητικά στοιχεία τα οποία, μολονότι είναι κωδικοποιημένα σε γλώσσα ηλεκτρονικού υπολογιστή, έχουν αυτοτελή δημιουργική αξία που δεν μπορεί να περιοριστεί στην ανωτέρω κωδικοποίηση. Στο μέτρο που μετέχουν στην πρωτότυπη δημιουργία του έργου τμήματα ενός βιντεοπαιχνιδιού, εν προκειμένω τα ανωτέρω γραφικά και ηχητικά στοιχεία, τα τμήματα αυτά προστατεύονται μαζί με το συνολικό έργο από το δικαίωμα του δημιουργού στο πλαίσιο της οδηγίας 2001/29.
- 24 Όσον αφορά το άρθρο 6 της οδηγίας 2001/29, πρέπει να σημειωθεί ότι αυτό υποχρεώνει τα κράτη μέλη να παρέχουν την κατάλληλη έννομη προστασία κατά της εξουδετέρωσης κάθε αποτελεσματικού «τεχνολογικού μέτρου», το οποίο στην παράγραφο 3 ορίζεται ως κάθε τεχνολογία, μηχανισμός ή συστατικό στοιχείο που, με τον συνήθη τρόπο λειτουργίας του, αποσκοπεί στο να εμποδίσει ή να περιορίσει πράξεις, σε σχέση με έργα ή άλλα προστατευόμενα αντικείμενα, μη επιτραπείσες από τον δικαιούχο οποιουδήποτε δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας ή συγγενικού δικαιώματος, όπως ορίζεται από τον νόμο ή το δικαίωμα ειδικής φύσεως που προβλέπεται στο κεφάλαιο III της οδηγίας 96/9.
- 25 Δεδομένου ότι, όπως προκύπτει από τα άρθρα 2 έως 4 της οδηγίας 2001/29, τέτοιες πράξεις είναι η αναπαραγωγή, η παρουσίαση των έργων στο κοινό και η διάθεσή τους στο κοινό, καθώς και η διανομή του πρωτοτύπου ή αντιγράφων των έργων, η κατά το άρθρο 6 της ανωτέρω οδηγίας έννομη προστασία αφορά μόνο την προστασία του δικαιούχου από πράξεις για τις οποίες απαιτείται η άδειά του.

- 26 Καταρχάς, διαπιστώνεται συναφώς ότι από κανένα στοιχείο της οδηγίας αυτής δεν μπορεί να συναχθεί ότι το άρθρο 6, παράγραφος 3, αυτής δεν αφορά τεχνολογικά μέτρα όπως τα επίμαχα στην υπόθεση της κύριας δίκης, τα οποία είναι ενσωματωμένα αφενός στον φορέα αποθηκεύσεως των παιχνιδιών και αφετέρου στις κονσόλες και τα οποία απαιτούν διάδραση μεταξύ τους.
- 27 Συγκεκριμένα, όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 43 των προτάσεων της, από την ανωτέρω διάταξη συνάγεται ότι ο ορισμός της έννοιας «αποτελεσματικά τεχνολογικά μέτρα» είναι ευρύς και περιλαμβάνει την εφαρμογή διαδικασίας ελέγχου της πρόσβασης ή προστασίας, όπως κρυπτογραφήσεως, διαταράξεως της μεταδόσεως ή άλλης μετατροπής του έργου ή άλλου προστατευμένου αντικειμένου, ή προστατευτικού μηχανισμού ελέγχου της αντιγραφής. Ένας τέτοιος ορισμός είναι, άλλωστε, σύμφωνος με τον βασικό σκοπό της οδηγίας 2001/29, ο οποίος είναι, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 9, η επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας, ιδίως υπέρ των δημιουργών, απαραίτητου στοιχείου για την πνευματική δημιουργία.
- 28 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι τεχνολογικά μέτρα όπως τα επίμαχα στην υπόθεση της κύριας δίκης, τα οποία ενσωματώνονται αφενός στον φορέα αποθηκεύσεως των βιντεοπαιχνιδιών και αφετέρου στις κονσόλες και απαιτούν διάδραση μεταξύ τους, υπάγονται στην έννοια των «αποτελεσματικών τεχνολογικών μέτρων» υπό την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 2001/29, αν ο σκοπός τους είναι να παρεμποδίσουν ή να περιορίσουν τις πράξεις που προσβάλλουν τα δικαιώματα των δικαιούχων.
- 29 Δεύτερον, επιβάλλεται να εξετασθεί βάσει ποιων κριτηρίων πρέπει να καθοριστεί η έκταση της έννομης προστασίας κατά της εξουδετερώσεως των αποτελεσματικών τεχνολογικών μέτρων υπό την έννοια του άρθρου 6 της οδηγίας 2001/29.
- 30 Όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στα σημεία 53 έως 63 των προτάσεων της, η εξέταση του ερωτήματος αυτού απαιτεί να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η έννομη προστασία έναντι πράξεων μη επιτραπειών από τον δικαιούχο του δικαιώματος του δημιουργού οφείλει να σέβεται, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 2, της οδηγίας 2001/29 σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 48, την αρχή της αναλογικότητας και να μην απαγορεύει μηχανισμούς ή δραστηριότητες που έχουν, από εμπορικής απόψεως, άλλο σκοπό ή χρήση από τη διευκόλυνση τέτοιων πράξεων μέσω της εξουδετερώσεως της τεχνολογικής προστασίας.
- 31 Συνεπώς, η ανωτέρω έννομη προστασία καλύπτει αποκλειστικώς τεχνολογικά μέτρα που έχουν ως σκοπό την παρεμπόδιση ή τον περιορισμό, όσον αφορά τα έργα, των πράξεων που δεν έχουν επιτραπεί από τον δικαιούχο δικαιώματος του δημιουργού, στις οποίες γίνεται αναφορά στην αιτιολογική σκέψη 25 της παρούσας αποφάσεως. Τα μέτρα αυτά πρέπει να είναι πρόσφορα για την επίτευξη του σκοπού αυτού και δεν πρέπει να υπερβαίνουν το αναγκαίο προς τούτο μέτρο.
- 32 Στο πλαίσιο αυτό, είναι απαραίτητο να εξετασθεί αν άλλα μέτρα ή μέτρα μη ενσωματωμένα στις κονσόλες θα μπορούσαν να προκαλέσουν μικρότερη παρέμβαση στις δραστηριότητες τρίτων για τις οποίες δεν απαιτείται άδεια του δικαιούχου δικαιώματος του δημιουργού ή μικρότερους περιορισμούς των δραστηριοτήτων αυτών, παρέχοντας συγχρόνως παρεμφερή προστασία των δικαιωμάτων του δικαιούχου.
- 33 Προς τούτο, είναι σκόπιμο να ληφθούν υπόψη, ιδίως, τα έξοδα που σχετίζονται με τα διαφορετικά είδη τεχνολογικών μέτρων, τεχνικά και πρακτικά ζητήματα σχετικά με την εφαρμογή τους, καθώς και η συγκριτική εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των διαφορετικών ειδών τεχνολογικών μέτρων, όσον αφορά την προστασία των δικαιωμάτων του δικαιούχου, χωρίς ωστόσο η αποτελεσματικότητα αυτή να πρέπει να είναι απόλυτη.
- 34 Όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 67 των προτάσεων της, ο καθορισμός της εκτάσεως της κρίσιμης έννομης προστασίας δεν πρέπει να γίνει βάσει της ιδιαίτερης χρήσεως των κονσολών, για την οποία προορίζονται από τον δικαιούχο των δικαιωμάτων του δημιουργού. Αντιθέτως, για τον

καθορισμό αυτό πρέπει να ληφθούν υπόψη τα προβλεπόμενα στο άρθρο 6, παράγραφος 2, της οδηγίας 2001/29 κριτήρια, όσον αφορά τις συσκευές, τα προϊόντα και τα συστατικά στοιχεία που μπορούν να εξουδετερώσουν τα αποτελεσματικά μέτρα προστασίας.

- 35 Ειδικότερα, η ανωτέρω διάταξη υποχρεώνει τα κράτη μέλη να προβλέπουν την κατάλληλη έννομη προστασία κατά των ανωτέρω συσκευών, προϊόντων και συστατικών στοιχείων που αποσκοπούν στην εξουδετέρωση της προστασίας των αποτελεσματικών τεχνολογικών μέτρων, τα οποία πέρα από την εξουδετέρωση της προστασίας έχουν εμπορικό σκοπό ή χρήση περιορισμένης σημασίας και έχουν πρωτίστως σχεδιασθεί, παραχθεί, προσαρμοσθεί ή υλοποιηθεί για να επιτρέψουν ή να διευκολύνουν την εξουδετέρωση αυτή.
- 36 Συνεπώς, για την εξέταση του σκοπού των εν λόγω συσκευών, προϊόντων ή συστατικών στοιχείων, θα έχει ιδιαίτερη σημασία, δεδομένων των υπό κρίση περιστάσεων, η απόδειξη της πραγματικής χρήσεως των ανωτέρω εκ μέρους τρίτων. Το αιτούν δικαστήριο μπορεί να εξετάσει, ιδίως, πόσο συχνά χρησιμοποιούνται στην πράξη οι συσκευές της PC Box για να επιτρέψουν τη χρήση στις κονσόλες Nintendo αντιγράφων χωρίς άδεια των παιχνιδιών που παράγονται από τη Nintendo ή με την άδειά της και πόσο συχνά χρησιμοποιούνται για σκοπούς που δεν παραβιάζουν το δικαίωμα του δημιουργού στα παιχνίδια που παράγονται από τη Nintendo ή με την άδειά της.
- 37 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η οδηγία 2001/29 έχει την έννοια ότι τα «αποτελεσματικά τεχνολογικά μέτρα», κατά το άρθρο 6, παράγραφος 3, της ανωτέρω οδηγίας, περιλαμβάνουν τεχνολογικά μέτρα τα οποία συνίστανται, ιδίως, στην τοποθέτηση μηχανισμού αναγνώρισεως όχι μόνο στο μέσο που περιλαμβάνει το προστατευόμενο έργο, όπως το βιντεοπαιχνίδι, για την προστασία του από πράξεις που δεν επιτρέπονται από τον δικαιούχο δικαιώματος του δημιουργού, αλλά και στις φορητές συσκευές και τις κονσόλες που διασφαλίζουν την πρόσβαση στα παιχνίδια αυτά και τη χρήση τους.
- 38 Στο εθνικό δικαστήριο απόκειται να εξακριβώσει αν άλλα μέτρα ή μέτρα μη ενσωματωμένα στις κονσόλες θα μπορούσαν να προκαλέσουν μικρότερη παρέμβαση στις δραστηριότητες τρίτων ή περιορισμούς των δραστηριοτήτων αυτών, παρέχοντας συγχρόνως ισοδύναμη προστασία των δικαιωμάτων του δικαιούχου. Προς τούτο, είναι σκόπιμο να ληφθούν υπόψη, ιδίως, τα έξοδα που σχετίζονται με τα διαφορετικά είδη τεχνολογικών μέτρων, τεχνικά και πρακτικά ζητήματα σχετικά με την εφαρμογή τους, καθώς και η συγκριτική εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των διαφορετικών ειδών τεχνολογικών μέτρων, όσον αφορά την προστασία των δικαιωμάτων του δικαιούχου, χωρίς ωστόσο η αποτελεσματικότητα αυτή να πρέπει να είναι απόλυτη. Στο εθνικό δικαστήριο απόκειται επίσης να εξετάσει τον σκοπό των συσκευών, των προϊόντων ή των συστατικών στοιχείων που μπορούν να εξουδετερώσουν τα εν λόγω τεχνολογικά μέτρα. Σε αυτό το πλαίσιο θα έχει ιδιαίτερη σημασία, δεδομένων των υπό κρίση περιστάσεων, η απόδειξη της πραγματικής χρήσεως των ανωτέρω εκ μέρους τρίτων. Το εθνικό δικαστήριο μπορεί να εξετάσει, ιδίως, πόσο συχνά χρησιμοποιούνται οι συσκευές, τα προϊόντα και τα συστατικά αυτά στοιχεία για προσβολή του δικαιώματος του δημιουργού και πόσο συχνά χρησιμοποιούνται για σκοπούς που δεν προσβάλλουν το εν λόγω δικαίωμα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 39 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπíπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαινεται:

Η οδηγία 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας, έχει την έννοια ότι τα «αποτελεσματικά τεχνολογικά μέτρα», κατά το άρθρο 6, παράγραφος 3, της ανωτέρω οδηγίας, περιλαμβάνουν τεχνολογικά μέτρα τα οποία συνίστανται, ιδίως, στην τοποθέτηση μηχανισμού αναγνώρισης όχι μόνο στο μέσο που περιλαμβάνει το προστατευόμενο έργο, όπως το βιντεοπαιχνίδι, για την προστασία του από πράξεις που δεν επιτρέπονται από τον δικαιούχο δικαιώματος του δημιουργού, αλλά και στις φορητές συσκευές και τις κονσόλες που διασφαλίζουν την πρόσβαση στα παιχνίδια αυτά και τη χρήση τους.

Στο εθνικό δικαστήριο απόκειται να εξακριβώσει αν άλλα μέτρα ή μέτρα μη ενσωματωμένα στις κονσόλες θα μπορούσαν να προκαλέσουν μικρότερη παρέμβαση στις δραστηριότητες τρίτων ή περιορισμούς των δραστηριοτήτων αυτών, παρέχοντας συγχρόνως ισοδύναμη προστασία των δικαιωμάτων του δικαιούχου. Προς τούτο, είναι σκόπιμο να ληφθούν υπόψη, ιδίως, τα έξοδα που σχετίζονται με τα διαφορετικά είδη τεχνολογικών μέτρων, τεχνικά και πρακτικά ζητήματα σχετικά με την εφαρμογή τους, καθώς και η συγκριτική εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των διαφορετικών ειδών τεχνολογικών μέτρων, όσον αφορά την προστασία των δικαιωμάτων του δικαιούχου, χωρίς ωστόσο η αποτελεσματικότητα αυτή να πρέπει να είναι απόλυτη. Στο εθνικό δικαστήριο απόκειται επίσης να εξετάσει τον σκοπό των συσκευών, των προϊόντων ή των συστατικών στοιχείων που μπορούν να εξουδετερώσουν τα εν λόγω τεχνολογικά μέτρα. Σε αυτό το πλαίσιο θα έχει ιδιαίτερη σημασία, δεδομένων των υπό κρίση περιστάσεων, η απόδειξη της πραγματικής χρήσεως των ανωτέρω εκ μέρους τρίτων. Το εθνικό δικαστήριο μπορεί να εξετάσει, ιδίως, πόσο συχνά χρησιμοποιούνται οι συσκευές, τα προϊόντα και τα συστατικά αυτά στοιχεία για προσβολή του δικαιώματος του δημιουργού και πόσο συχνά χρησιμοποιούνται για σκοπούς που δεν προσβάλλουν το εν λόγω δικαίωμα.

(υπογραφές)